

Verden er stor nok og rik nok, men viljen til rettferdighet er for liten

Taler

Odvar Nordli

Dato

1 januar 1977

Sted

NRK radio og fjernsyn

Omstendigheter

Nyttårstale

- 1 Gode landsmenn,
Vi har enda en gang passert et årsskifte.

Foran oss i det nye året ligger 365 rene og ubrukte dager.

- 5 Disse skal vi så ta til å fylle med arbeid og fritid, med gleder og sorger, med framgang og skuffelser.

- 10 Et årsskifte synes spesielt egnet til å gjøre opp en slags status for hva det gamle året gav og hva vi venter oss av det nye året.

Igjen kan vi se tilbake på et år som har vært preget av fred og framgang for vår egen vesle del av verden.

- 15 På tross av dønningene fra en internasjonal økonomisk krise har de fleste av oss hatt vårt arbeid og våre inntekter.

- 20 Vi har hittil kommet bedre gjennom tilbakeslagene enn de fleste industriland. Det er mange grunner til dette. Rundt i arbeidslivet vårt gjøres det hver eneste dag en god jobb til felles beste. Nye muligheter i en rik tilgang på ressurser gir oss anledning til å satse optimistisk for framtida.

Også i dette året har vi nytt godt av politisk ro og stabilitet.

- 25 I større grad enn mange andre nasjoner har vi lært å leve sammen i solidaritet.

Norge registreres i dag som er en av verdens 10 rikeste nasjoner. Som nasjon trenger vi ikke å møte denne situasjonen med skyldfølelse. Vi har selv bygd landet opp i ærlig arbeid. Rundt i landet vårt er det nok av minner om hardt slit
30 i kamp mot en karrig natur. Vi har maktet å bygge ut landet i en stor grad av fellesskap. Vi har bygd på folkestyret, utviklet dette ut fra respekten for alle menneskers likeverd og frihet under ansvar for et medmenneskelig fellesskap. Disse linjene gjør vi klokt i å føre videre inn i en framtid rik på ressurser.

35 Samfunnet vårt er nemlig ikke ferdig. Jeg vet ikke om det noen gang blir det. Midt i velstanden vår er det enda mange som ikke har følelsen av å ha sin rimelige del av denne. Også i vårt land er det mange som fremdeles savner en trygg og givende arbeidsplass. Det er berettiget å reise spørsmålet om deler av vår tids teknikk og vekst koster for mye av slit på mennesker og natur. Vi er kommet
40 til et punkt der spørsmålet blir stilt om materiell framgang alene gir et rikere liv. Det var nødvendig å skape et samfunn sterkt nok til å bære sosial trygghet. Det er fortsatt mange oppgaver å løse. Vi må derfor fortsatt satse på et produktivt samfunn i vekst. Men vi må også gå videre med denne oppgaven som ligger i å gjøre det effektive produktivitetssamfunnet mer menneskelig. Det går
45 sannsynligvis bare én vei mot et slikt mål. Den går der hvor det enkelte menneske selv i størst mulig grad kan bidra til å forme sin egen situasjon. Her ligger en sterk oppfordring til å utvikle videre et reelt folkestyre tilpasset vår egen tid.

50 De store inntektsoppgjørene våre i 1976 vakte internasjonal interesse. Dette på grunn av den form de ble gjennomført i. Hovedorganisasjonene i arbeidslivet maktet i et samarbeid med regjeringen å gjennomføre oppgjørene innenfor omforenede totalrammer i vår felles husholdning. Dette gav oss som resultat en rimelig vekst i inntektene våre. Det gav også en lavere pris- og kostnadsstigning
55 enn vi ellers kunne ha fryktet. I sum var det et bidrag til vern om sunnheten i vår økonomi og en trygging av utsatte arbeidsplasser. Det tjener organisasjonene til ære at de maktet dette.

Prisstigningen er imidlertid fortsatt for høy. En følge av dette er at
60 omkostningene ved å produsere våre varer kan bli så høye at de truer vår evne til å selge disse i konkurranse på et åpent nasjonalt og internasjonalt marked. Vi må derfor også i det året som kommer gjøre en bevisst samlet innsats for å løse den viktige oppgaven som ligger her. Et nytt kombinert inntektsoppgjør til våren vil kunne være et godt bidrag til dette. Vi må ikke løpe den risiko å bevilge oss selv

inntekter som vi ikke har noen dekning for. De inntektsøkninger vi har plass til i året som kommer, bør i størst mulig grad forbeholdes lavinntektsgrupper, pensjonister, trygdede og andre med en svak økonomi.

70 Innholdet i lønns- og inntektsoppgjørene er vesentlige for utviklingen av priser og omkostninger. Men ansvaret ligger ikke bare her. Også de som ikke får sine inntekter regulert på en slik måte gjennom inntektsavtaler, må bære sin del av børa. Situasjonen krever ikke tyngende forsakelser. Det som kreves er vilje til moderasjon og rettferdig fordeling.

75

Det er til felles beste at vi verner om arbeidsplassene våre i en usikker økonomisk situasjon.

De fleste har vel regnet med at kampen mot massearbeidsløshet i vår del av
80 verden var noe som hørte fortida til. De siste årene har vist oss at dette dessverre ikke er tilfellet. Millioner på millioner går i dag ledige i vestlige industriland. Dette skjer på tross av at aldri har den vestlige verden hatt bedre produksjonsutstyr og større muligheter. Det svikter på avgjørende felter i vår evne til å organisere et internasjonalt fellesskap med blant annet det målet å gi
85 menneskene det grunnleggende gode som ligger i et trygt arbeid.

Vi er en del av en åpen internasjonal økonomi. Også våre muligheter for å trygge arbeidsplassene på lengre sikt ligger i løsningen av de kriser som har rammet den vestlige verden de siste årene. Altfor mange i landet vårt har permitteringer og
90 oppsigelser hengende over hodet. I enkelte distrikter er ledigheten for stor. Noen bransjer er særlig utsatt. Vi må derfor sette alt inn på å trygge arbeid og inntekt. Vi kan ikke akseptere en situasjon der noen går med følelsen av at samfunnet ikke trenger dem. Vi bør videre stille oss det målet at arbeid skal ha en egenverdi for flest mulig. En arbeidsplass skal ikke bare være et sted hvor en
95 tjener til livets opphold. Arbeidet skal gi livsinnhold. Selv om dette kanskje synes fjernt for mange, må vi ha dette målet for øye. Vi har nemlig muligheter til å stille oss ærgjerrige mål. Kanskje overser vi dette i vårt daglige strev med å løse problemer. Vi må ikke la problemene i samfunnet vårt ta pågangsmotet og evnen fra oss. Vi har muligheter som aldri før. Vi må om og om igjen lære oss å
100 nytte disse i fellesskap.

Fra og med i dag er Norge blitt betydelig større. Våre 200-mils soner ute i havet gir oss ansvaret for områder tre ganger større enn fastlandets flateinnhold. Det

105 samme har skjedd mange andre steder i verden. En ny æra på havrettens område er innledet.

Hva vil så dette føre til i framtida?

110 Vil 1977 gå over i historien som det året da kyststatene kolonialiserte verdenshavene?

Eller vil ettertiden fortelle om det året da vi tok konsekvensene av at nye og effektive fangstmetoder holdt på å tømme havene for fisk?

115

Vi har nå vårt eget store ansvar for hvordan denne historien en gang blir skrevet.

Vi skal trygge naturgrunnlaget i havet for kystbefolkningen vår. Men vi må ikke
120 falle for den fristelsen å hale mest mulig inn til oss selv. Nå er det opp til oss å vise at vi er voksne for den oppgaven som består i å gå foran i arbeidet for en forsvarlig bruk av, og vern om, fiskeforekomstene til beste for oss selv og et internasjonalt samfunn i dag og i framtida. Da kan vi også kreve av andre land at de er med oss i dette viktige arbeidet.

125

Jeg sa at vi ikke som nasjon behøver å ha noen skyldfølelse for den velstand vi har skapt oss. Men plassen blant verdens 10 rikeste nasjoner gir oss et større ansvar. I første rekke medmenneskelig ansvar overfor millioner som sulter og lever i undertrykkelse og nød. Av hver hundrekroner som tjenes inn i dette
130 landet går en krone til hjelp til bunnløst fattige mennesker. Så lite er det. Vi vil aldri kunne kjøpe oss god sosial samvittighet for dette beløpet.

Vi kan ikke overse at deler av vår velstand bygger på underbetalt råstoff og arbeidskraft i utviklingslandene. Den urettferdige fordelingen av godene i
135 verden må endres. Vi må aldri gi opp arbeidet for at dette kan skje i en fredelig endring av forholdet mellom rike og fattige mennesker. Verden er rik nok og stor nok. Det er respekten for hverandre og viljen til rettferdighet som er for liten.

140 Det er 28 år siden nå at De forente nasjoner vedtok menneskerettighetserklæringen. Fortsatt har vi regimer som grovt krenker denne hver time i døgnet. Krenkelser av fundamentale menneskerettigheter er ikke et

indre anliggende for noen regimer. Frihetsberøvelse, tilsidesettelse av
145 menneskeverd og terror, må møtes med en våken verdensopinion. Det må ikke herske tvil om hvor Norge står i denne sammenheng.

Men det forhold at millioner fortsatt lever i undertrykkelse bør også fortelle oss om hva vår egen frihet er verdt. Vi må aldri svekke vår evne og vilje til vern om
150 selvstendighet og demokrati. Men verken vi eller noen andre har vunnet noen fullstendig frihet før frykt for framtida er borte. Vår form for fred er fremdeles i for stor grad bygd på masseødelegglesesvåpen oppmarsjert på begge sider av supermaktsgrenser. Vi har ikke lov til å slå oss til ro med dette. Ingen tenkende mennesker kan slappe av i arbeidet for gjensidig nedrustning og avspenning.
155 Denne situasjonen er imidlertid ikke uten lyspunkter. Det synes å være en rimelig grad av kontakt mellom toneangivende supermakter. Internasjonale forhandlinger pågår om nedrustning og avspenning. Her er det håp i hvert lite skritt framover.

160 La meg så på denne første dagen i det nye året sende hilsen og gode ønsker til alle i hele Norge, fra Lindesnes i sør og til Longyearbyen og Ny-Ålesund i nord. Jeg vet at det er mange som særlig i timer som disse føler savnet av mennesker som sto dem nær. Jeg vet at for mange mennesker er ensomhetsfølelsen sterkere enn forhåpningene til den nye året. En hilsen til alle dere.

165 Jeg hilser også til alle de som må skjøtte sitt arbeid mens vi andre kan feire nyttår sammen med familie og venner.

En hilsen til alle nordmenn på oljefeltene i Nordsjøen, sjøfolkene som seiler ute,
170 utenriktjenestens folk, de som er engasjert i utviklingshjelpen og de som arbeider i misjonens tjeneste, og alle andre nordmenn som i dag befinner seg utenfor landets grenser.

Jeg sender en spesiell hilsen og alle gode ønsker til kong Olav og hans familie.

175 Til alle jeg har møtt gjennom radio og fjernsyn i kveld: Et godt og fredelig nytt år!

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/verden-er-stor-nok-og-rik-nok-men-viljen-til-rettferdighet-er-for-liten>

185

190

195

200

205

210

215

220